

Dekonstrukcija dizajna kapitalizma

Nenad Jelesijević

9. 10. 2012 - 13:00

/ Teater v eter

Govorimo o predstavi, v kateri se čas ustavi in hkrati bliskovito poteče. Zdi se, da se njeni gledalci soočamo z brezčasnostjo dizajna kapitalizma, če lahko tako rečemo temu, kar nas obdaja in tišči: estetika in učinek praznine. Vsem je lepo in prav, da so tam, kjer so, dokler imajo službo. Vsi imajo svoje *gadgets* in so omikani, kar koli to že pomeni. Vsi so zadovoljni, a hkrati nezadovoljni s svojimi usodami. Rutina delavnika je tisti časovni mehanizem, ki vzdržuje tekočnost. Važno je, da delamo, da nekaj zaslužimo, da smo pridni in da vsa ta mašinerija nenehno deluje. Produkcija, hiperprodukcija, hipsterija, rast, razvoj in nenehno jamranje kot višek demokracije.

Oder Anton Podbevšek Teatra je v tej predstavi odsoten v tistem njegovem klasičnem smislu, a nekako spreobrnjen in s tem tudi poudarjen, in to funkcionira zelo dobro. Gre za uprizoritev Samuela Becketta, ki ji pritiče vtis hkratne prisotnosti in odsotnosti scene, ter neke vrste umetelnost človeškosti. Dve sinhroni prevajalki in dva sinhrona prevajalca so edini protagonisti zaigranega vsakdanjega delovnega opravila, za katerega so ustvarjalci predstave našli motive v romanu *Neimenljivi*. Postavljeni so v svoje štiri prevajalske kabine, puščajo vtis avtomatov za prevajanje, zraven njih je na odru zgolj še tipični pisarniški prostor za odmor med delom. Iz resnobe prevajalskega dela in hladne poslovnosti se sem in tja prebije kakšna človeško pristna gesta ali kakšna groteskno smešna podrobnost, ki še poudari shizofrenost dolgočasne vsakdanje situacije. Mehanskost prevajalskih opravil skupaj z izrazitim zavedanjem gledalca, da sedi v teatru - tradicionalni odrski iluzionizem je namreč minimalen - to je kombinacija, ki takoj ustvari godotovsko vzdušje.

Čakamo. Pri tem je edina opazna konstanta kontinuiteta delovnih opravil prevajalcev. Vtis nenehnega govorjenja povsem ustreza Beckettovemu pisnemu podajanju toka misli v njegovih romanih, kjer postopoma ostane zgolj glas izginulega subjekta. Ustvarjalci predstave **REČEM, KAR MI REČEJO, NAJ REČEM** so obenem njeni izvajalci, ki Becketta prevajajo skozi uprizoritev prevajanja: **Primož Bezjak, Daša Doberšek, Branko Jordan** in **Katarina Stegnar** oziroma kolektiv **Beton Ltd.** Rezultat njihovega skupinskega dela, ki je potekalo ob pomoči dramaturginje **Andreje Kopač**, sta popolnoma tekoč gib in natreniran govor. Slednji nenehno pluje med kabinami, zvočniki, trenutki tišine in nekaj glasnimi poki. Tehnična spremljava pri tem poteka na visoki ravni.

Status quo je tisti beckettovski občutek, tisto nervozno stanje, ki nam ga protagonisti predstave hočejo pokazati. Vtis je, da to počnejo iz precej osebne perspektive. Mi pa jih gledamo, še bolj pa poslušamo iz lastnega *statusa quo*, živeč v nekem skupnem *statusu quo*. Kaj zdaj in kako naprej, ko nam gospodarji hočejo dopovedati, da ni izhoda, zdaj, ko je dvajseto stoletje dobesedno razpadlo v enaindvajseto? Na koncu kapitalizma je pač vedno njegov začetek, njegova prihodnja regeneracija je že vidna v njegovi trenutni navidezni dekompoziciji. S tem zavedanjem v resnici začenjamo.

Ponavljjanje in kreiranje Becketta tu in zdaj, v prostoru in času dušečega kapitalizma, je več kot dobrodošlo, sploh na način kolektivnih kreativnih vložkov, kot jih plasira Beton Ltd. Z roba lastne produkcije nam ta predstava sporoča, da je emancipatorna umetnost že velikokrat rekla svoje, a bi rada govorila še naprej. Revolucije je delala tudi v gledališču, a so v njem največkrat tudi ostale. Kar seveda ni narobe samo po sebi. Če pa hoče doseči kaj več, se bo sedaj morala zelo spremeniti, v skladu s zaostrenimi pogoji vojne, v kateri živimo.

Predstavo bi bilo vredno premisliti v smeri vloge oziroma vključevanja gledalcev, odpiranja vstopa v „lastni koncept“ - čez običajno mejo med gledalcem in izvajalcem. Čez mejo teatra in njegove navidezne avtonomije, ki v predstavi ostaja navzoča. Gre za vprašanje, kako bi lahko bolj odprli gledališki eksperiment, v smeri performansa in še dlje, onkraj zaprte estetike gledališke institucije.

Beckett je roman *Neimenljivi* zaključil z naslednjimi stavki: „Ne morem nadaljevati. Nadaljevati je treba. Nadaljeval bom.“ Odločitev, da bomo nadaljevali, je začetek in pogoj boja, tako na osebni kot na družbeni ravni. Na meji med življenjem in smrtjo, med izkoriščanjem in uporom, se Beckett odloči nadaljevati. Šlo je seveda za osebno odločitev. Nadaljevati pri sebi. Aktivizem prek umetnosti poseže v skupni prostor z določeno estetizacijo, a to je šele njegov začetek. Nadaljevati bomo morali skupaj, a tudi vsak s samim seboj. Pogoj za nadaljevanje onkraj životarjenja pa je v resnici preprost: reči, kar vam *ne* rečejo, naj rečete.

Predstava bo v Ljubljani 2., 3. in 4. decembra 2012 v Stari elektrarni. Nastala je v koprodukciji [Anton Podbevšek Teatra](#) in [Bunkerja](#).

Uspešno nadaljevanje ji želi gledalec Nenad J.